

ANTONI TÀPIES, *IN MEMORIAM*

Fa una setmana que, des dels medis de comunicació, el món s'està acomiadant d'Antoni Tàpies, fins ara el més universal dels artistes catalans vius. No insistirem, aquí, en la seva immensa cultura, en el seu catalanisme, en la importància de la seva obra, en el seu paper en el grup *Dau al Set* (1948), en el factor determinant que tingué la seva beca a París (1951) o en la seva tasca com a constructor de nous ponts amb les avantguardes internacionals. Destacarem, però, altres ponts: els que l'artista establí amb el fet religiós.

Tàpies pertanyia a una generació d'intel·lectuals que, educats en principis cristians, s'allunyaren dels aspectes de l'Església més vinculats al poder temporal (veure les seves representacions de creus als anys 40, com recordava Lluís Permanyer a *La Vanguardia* dimarts passat). Però, a diferència d'altres, Tàpies conreà valors essencials del cristianisme entesos a la manera de Ramon Llull i a la manera franciscana. A la manera d'aquell sector de l'ordre, els *poverelli*, que defenia fins al final la puresa intacta del discurs del mestre i la seva llibertat. Des d'aquest fons de mística cristiana i des de la seva naturalesa espiritual, Tàpies establí ponts amb la filosofia Zen, amb el budisme, amb les religions de la India i de la Xina, impregnant la seva obra de la mística oriental (*Rinzen*, 1992-1993). L'artista va conformar un misticisme propi de vocació universal.

L'obra de Tàpies transmet les temptatives de l'artista per relligar (religió, relligar, *religare*) a l'home amb el cosmos. L'artista hi treballa a través del ritus màgic que és l'acte de pintar. En aquest sentit, pinta emprant grafismes hermètics (*Jeroglífics*, 1958-60); expressant la riquesa i el misteri del macrocosmos en el microcosmos d'objectes banals (*Tassa*, 1979) o invocant la transcendència de l'humanitat amb un grapat de sorra i una creu en la que escriu un verb, "DESPERTAR", al costat d'un 3 (*Despertar*, 2002). L'artista sembla advertir que només mitjançant la mort (ritual o física) en el món material l'home despertarà al món espiritual. Assolir la transcendència com a objectiu de l'home en el seu pas per la vida.

Un pas que ens condueix del terrenal al sobrenatural. Tàpies representa el pas literalment, amb un peu ben equilibrat travessant un tauló a manera de pont sobre una cistella. El fons de la mateixa és negrós com la nit que

supera aquest peu per accedir a la creu, a l'extrem de la fusta (*Peu i cistell*, 1999). L'aventura vital com a recerca de l'equilibri per accedir a la transcendència, per passar de la imperfecció a la perfecció. És la lluita de l'artista litúrgicament conjurada en al seva obra. És equilibrar, en el cas de Tàpies, l'ànsia d'espiritualitat amb l'inseguredat material que comporta l'acceptació d'un marquesat. Els fruits d'aquesta lluita són les creacions d'Antoni Tàpies per aconseguir la salvació. Una lluita que, en certa manera, equipara l'artista al sacerdot, doncs els seus objectius espirituals han de superar, també, les temptacions materials o temporals.

Voldríem, des d'aquí, acomiadar l'artista amb una música interior, com la que emana la seva *Porta metàl·lica i violí* (1956). Música imperfecta, grinyolar de violí mutilat i de porta rovellada on la creu pot suggerir el sacrifici. Una música *povera*, franciscana, com l'esperit d'Antoni Tàpies.

Conxita Boncompte Coll

Pintora i Dra. en història de l'art